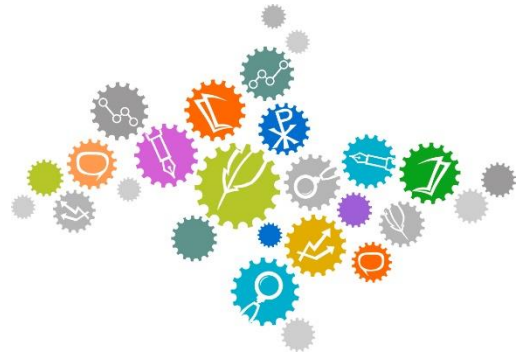

Tiivistelmä julkaisusta 138: Diakoniabarometri 2022.

Muuttuva ja muuttava diakonia

Tarkastelussa diakoniatyö poikkeusaikana ja diakonian tulevaisuus

Diakoniabarometrilla kartoitetaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakoniatyöntekijöiden näkemyksiä diakoniatyöstä ja ajankohtaisista diakoniaan liittyvistä teemoista. Vuoden 2022 diakoniabarometrin teemoina ovat koronapandemian vaikutukset diakoniatyöhön, vapaaehtoiset diakonian toteuttajina sekä diakonian verkostoyhteistyö. Barometritutkijoina toimi kolme Diakonia-ammattikorkeakoulun ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijaa.

Meri Kalanti tutki korona-ajan vaikutusta diakoniatyöhön. Poikkeusaika näkyi vahvasti diakoniatyössä työtapojen muokkaamisena, digivälineiden yleistymisenä ja uusina toimintatapoina. Lähes kaikki vastaajat kertoivat ottaneensa uusia työtapoja käyttöön. Korona-aika toisaalta rajoitti voimakkaasti erityisesti diakoniatapahtumia, vapaaehtoistyötä ja diakoniassa kohdattujen ihmisten elämää yleensä. Se vähensi yhteistyötä muiden tahojen kanssa sekä kahdenkeskisiä tapaamisia ja ryhmäkokoontumisia. Lähes kaikki vastaajat kävivät puhelimitse sielunhoidollisia keskusteluja ja antoivat palveluneuvontaa. Neljä viidestä toteutti puhelimitse myös taloudellista avustamista. Korona-aikana ryhmätoimintaa toteutti vain viidennes vastaajista. Seurakunnan tiloissa järjestettyjä tilaisuuksia toteutti kymmenesosa vastaajista.

Asiakastyössä korona-aikana kasautuvan ja ylisukupolvisen huono-osaisuuden kohtaaminen lisääntyi, samoin pitkäaikaisesta yksinäisyydestä kärsivien asiakkaiden kohtaaminen. Muutokset diakoniatyössä vaikuttivat korona-aikana diakoniatyöntekijöiden työssäjaksamiseen. Osa vastaajista kuvasi työn muuttuneen selviytymiseksi. Diakoniatyö kuitenkin muokkautui nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Työntekijöiden ammatillisuus ilmeni kykyinä reagoida ja muuntautua vallitsevien tilanteiden mukaan.

Maija Hietaniemen tutkimuksen kohteena oli vapaaehtoistyö diakoniassa. Diakoniabarometrin vastaajista viisi kuudesta mainitsi jonkun tai joitakin diakonian tehtäviä, joissa vastaajan seurakunnassa toimii vapaaehtoisia. Tällaisia ovat erityisesti ruokajakelu ja diakoniaruokailut, tilaisuuksien järjestäminen, erilaiset käsityöpiirit tai pihatyöt, Yhteisvastuukeräys ja taloudellisen avun lahjoittaminen. Valtaosa vastaajista kertoi vapaaehtoisten toimivan mukana diakoniatyön suunnittelussa. Lisäksi kolmasosa kertoi, että vapaaehtoisia toimii kokemusasiantuntijoina ja tukihenkilöinä.

Diakoniatyö toimii vahvassa yhteistyössä toisten toimijoiden kanssa. Yli kaksi kolmasosaa vastaajista organisoivat vapaaehtoistoimintaa yhteistyössä jonkun muun toimijan kanssa. Diakoniatyön vapaaehtoistoimintaan osallistuu myös runsaasti henkilöitä, jotka eivät muutoin ole mukana seurakunnan toiminnassa. Merkittävimmät keinot vapaaehtoistoiminnan elvyttämiseksi olisivat diakoniatyöntekijöiden mukaan tiimityön kehittäminen seurakunnan sisällä sekä työajan vahvempi kohdentaminen vapaaehtoistoiminnan koordinointiin. Myös vapaaehtoistoiminnan kirjaaminen osaksi tehtävänkuvasta koetaan tärkeäksi. Se antaa rakenteellisen tuen työlle.

Sirkku Hammarén ja Sakari Kainulainen käsittelevät tutkimuksessaan diakoniatyön verkostoja. Lähes jokainen vastaaja tekee säännöllistä yhteistyötä aikuissosiaalityön, vanhussosiaalityön, Kelan, järjestöjen ja yhdistysten kanssa. Diakoniatyöntekijöillä on tärkeä rooli suomalaisessa yhteiskunnassa eri tahojen välillä työskentelevänä toimijana. Tutkimuksessa selvitettiin myös diakoniatyöntekijöiden näkemyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) uudistuksesta. Yli 50 vastaajaa oli ollut mukana valmistelemassa paikallisesti sote-uudistusta, usein jatkaen jo aiemmin muodostunutta kuntayhtymätasoisia yhteistyötä. Vastaukset ilmensivät diakoniatyöntekijöiden huolta asiakkaiden puolesta. Useampi kuin neljä viidestä vastaajasta katsoi, että sote-uudistus tulee lisäämään asiakas- ja palveluohjauksen tarvetta. Useampi kuin joka toinen piti todennäköisenä alueellisten palveluiden saatavuuden vaikeutumista. Diakoniatyöntekijät kokivat luontevana olla edistämässä ihmislähtöistä ”yhden luukun” toimintaa.

Diakoniabarometrin tulokset vahvistavat ensimmäisen korona-aallon aikaisia tutkimuksia siitä, että seurakunnissa työ koettiin merkitykselliseksi poikkeusaikojen keskellä. Toisaalta äkilliset työn muutokset ovat lisänneet seurakuntien työntekijöiden kuormituksen kokemusta. Seurakunnissa tapahtunut perusteellinen työn tekemisen muutos on muovannut myös sitä arkea, jota diakoniatyön asiakkaat kokevat. Diakoniabarometrin tulokset osoittavat, että diakonialla on yhteiskunnallisena toimijana mahdollisuus muovata niin kirkkoa kuin yhteiskuntaakin. Jo pelkästään kirkon ja seurakuntien osallistava toiminta antaa merkityksellisyyttä, jolla on painoarvoa koko yhteiskunnan tasolla.

Diakoniabarometrin aineistona on alkuvuodesta 2022 toteutettu kyselytutkimus. Sähköiseen kyselyyn vastasi 355 diakoniatyöntekijää, mikä on 27 prosenttia kaikista evankelis-luterilaisen kirkon diakoniatyöntekijöistä. Hiippakunnittain tarkasteltuna eniten vastauksia tuli Mikkelin hiippakunnan alueelta ja toiseksi eniten Lapuan hiippakunnasta. Merkittävä osa (40 %) barometrin vastaajista työskentelee paikkakunnalla, jonka asukasmäärä on 10 001–50 000 asukasta. Kaksi kolmasosaa kaikista barometrin vastaajista on työskennellyt diakoniatyössä yli kymmenen vuotta.

[Diakoniabarometri 2022. Muuttuva ja muuttava diakonia.](#) Suomen ev.-lut. kirkon tutkimusjulkaisuja 138.